

ституційно-правових отношений, на разрешение конституционных конфликтов, а также само по себе станет одним из механизмов профилактики и разрешения возможных конфликтов в конституционно-правовой сфере.

.....

Ковтун Віталій Іванович
 НУ «ЮАУ імені Ярослава Мудрого»,
 аспірант, кафедра конституційного права України

ПРИНЦИП СУВЕРЕНІТЕТУ У ПРАВОВИХ ПОЗИЦІЯХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КОНСТИТУЦІЙНИХ СУДІВ

Конституційний контроль як своєрідна оцінка «європейських договорів» став невід'ємною частиною процесу інтеграції на території Старого Світу. Стурбованість щодо можливості втрати або несанкціонованого обмеження державного суверенітету призводить до прийняття конкретних рішень на захист цього обов'язкового атрибуту держави. У зв'язку з цим, виникає, на нашу думку, формула національних конституційних та вищих судів, згідно якої: «До тих пір, поки зміни законодавства в ЄС не загрожують основним суверенним правам, такі зміни будуть вважатися сумісними з фундаментальними конституційними принципами держав-членів, і вважаються прийнятними». Такий підхід демонструє, що майбутній розвиток інтеграції буде розглядатися як необхідний доти, доки не представлятиме екзистенціональної загрози для країн-учасниць.

А. О. Селіванов, вказує, що конституційна юрисдикція залишається найбільш досконалим способом конституційного захисту інтересів держави і особи, охорони конституційного ладу, територіальної цілісності держави, забезпечення народного і державного суверенітету.

Для того, щоб більш детально проаналізувати поточні тенденції правових позицій органів конституційної юрисдикції з приводу суверенітету, треба звернутися до деяких рішень про конституційність змін у договорах відносно європейського об'єднання. Дослідити тенденцію розвитку

категорії «суверенітет» за допомогою витягів з відповідних судових постулатів, прецедентного права.

Конституційний трибунал Польщі виразно у своїй правовій позиції «черпав натхнення» у раніше винесених рішеннях Конституційної Ради Франції, Федерального Конституційного суду Німеччини та Конституційного суду Чехії, а також Конституційного суду Угорщини й Конституційного суду Австрії. Це ще раз підтверджує факт, що органи конституційної юрисдикції держав-членів ЄС «відстежують», та іноді, навіть слідує міркуванням своїх колег в цих делікатних питаннях.

Так, проаналізувавши деякі рішення конституційних судів з приводу співвідношення норм Конституції країни-члена ЄС та Лісабонської Угоди, можна виділити загальні тенденції у підході до цього питання.

Встановлюються певні межі передачі суверенних прав. По-перше делегування повноважень допускається лише щодо міжнародних органів, заснованих на взаємній згоді з іншими державами і з метою сприяння кооперації міжнародних норм. По-друге, встановлено, що така передача повноважень вважається припустимою тільки до тих пір, поки воно не впливатиме на статус держави як незалежної.

Загальний підхід щодо принципу суверенітету, застосовується й при обґрунтуванні концепції передачі суверенних прав. Стверджується, що передача компетенції на рівень ЄС не становить собою ослаблення державного суверенітету, а навпаки може призвести до його зміцнення. Передача державних повноважень до ЄС буде розглядатися допустимою, лише остільки, оскільки ці повноваження здійснюються таким чином, що забезпечують збереження основ державного суверенітету.

На відміну від суддівської риторики, вчені Данило Халберстам та Кристоф Меллерс, виділяють фундаментальні області регулювання, які повинні знаходитися виключно у компетенції національної держави, а саме: Кримінальне право, право війни та миру, державних витрат та оподаткування, соціального забезпечення, культури та релігії. В академічних кругах цей крок піддався деякій критиці, в основному у зв'язку з відсутністю обґрунтування вибору цих нібито «традиційних областей врегулювання».

Жоден юрисдикційний орган не надав своє конкретне визначення категорії «суверенітет».

Наприклад, Чеський Суд оперує такими категоріями як «суверенітет народу», «суверенітет держав членів», «суверенітет Чеської Республіки як держави», «концепція об'єднаного суверенітету», «практичний суверенітет», що робить його справді важким для читача, щоб зрозуміти сенс суверенітету у конституційному аналізі. Єдине, що здається очевидним, що Суд відходить від традиційного поняття суверенітету для того, щоб бути в змозі «виправдати» членство в ЄС.

Розглядаючи питання про перевірку конституційності юридичних норм, що втілюють в собі результати важливих економічних, соціальних, політичних рішень, Конституційний Суд повинен давати їм оцінку з урахуванням перш за все конституційних принципів, часом уточнюючи чи навіть змінюючи окремі акценти їх змісту. Таким чином, Конституційний Суд виявляється не просто причетним до конституційної політики, а й її активним учасником.

У випадку конституційного судочинства відбувається трансформація від норми до принципу, що звичайно призводить до звинувачень на адресу конституційних судів у здійсненні неконтрольованого «суддівського активізму» та судової правотворчості. Протилежним принципом є «суддівська стриманість», яка передбачає самообмеження судів при вирішенні конфліктів, які виникають у тій самій сфері.

Проаналізувавши рішення конституційних судів, можна дійти висновку, що ці принципи застосовуються по-різному у питаннях пов'язаних з передачею суверенних прав. Як приклад, органи конституційної юрисдикції країн Західної Європи більш стримано підходять до вирішення зазначених питань. Саме так виглядає позиція Федерального Суду Німеччини. Принцип суддівського активізму, який в свою чергу, притаманний органам країн Східної Європи, проявляється у правових підходах суду до «процесу соціальних перетворень, оскільки законодавча та виконавча влада не знає, як краще піклуватися про прогрес та соціальний розвиток». Як приклад, можна привести рішення Чеського Конституційного Суду відносно ратифікації Лісабонської Угоди.

З плином часу питання вибору принципу може постати перед Конституційним Судом України. Тому, ми як прихильники більш ліберальних поглядів, вважаємо доцільним обрати активну позицію в цьому вельми делікатному питанні. Як говорив, У. Черчилль: «Я — при-

хильник доцільних заходів, продиктованих моментом. Я хотів би бачити своїх сучасників забезпеченими і щасливішими. Якщо моя діяльність в цьому напрямку виявиться, проти очікування, корисною і нащадкам, що ж, тим краще. Але я ні за що не пожертвую щастям мого покоління заради принципів, нехай найбагородніших, і заради істини, нехай найвищої».

Науковий керівник: д. ю. н., доцент, член-кореспондент НАПрН України, завідувач кафедри конституційного права України НУ «ЮАУ імені Ярослава Мудрого» Ю. Г. Барабаш.

.....

*Кормило Михайло Іванович
КНУ імені Тараса Шевченка,
студент, юридичний факультет,
4 курс, 7 група*

ДИНАМІЧНЕ ТЛУМАЧЕННЯ НОРМ ПРАВА У КОНСТИТУЦІЙНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ: ПІДСТАВИ, ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ

Динамічний підхід до тлумачення норм права набуває дедалі більшого поширення у конституційному судочинстві багатьох країн світу. Перегляд власних правових позицій судами конституційної юрисдикції стає однією зі специфічних тенденцій у практиці національного конституційного судочинства (у тому числі в Україні). Ця тенденція деякою мірою має винятковий характер, хоча об'єктивно зумовлюється певними соціальними чинниками. Йдеться про необхідність забезпечувати функціональну стабільність Основного Закону за посередництвом переосмислення деяких його положень навіть при незмінності їх тексту.

В Україні одним із основних суб'єктів реальної охорони основних функцій, які виконує Конституція України, є Конституційний Суд України. Оскільки соціальні умови можуть суттєво змінюватися, то й забезпечення її функцій (причому за незмінності тексту) стає можливим через динамічне тлумачення. Чим триваліше не змінюється текст Основного Закону, тим нагальнішою може ставати потреба у такому тлумаченні, і навпаки. Отож, не випадково свого часу була сформульована теза про